

Почтарук С.,
здобувачка магістерського рівня 1 року навчання за спеціальністю
281 Публічне управління та адміністрування ОПП Місцеве самоврядування,
Національний університет водного господарства та природокористування,
головний спеціаліст-бухгалтер фінансового відділу Шпанівської сільської ради
Рівненського району Рівненської області
м. Рівне

Тихончук Л.Х.,
доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри менеджменту та публічного врядування
Національного університету водного господарства та природокористування

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Особливості розвитку територіальних громад в умовах військового стану характеризуються зміною пріоритетів та необхідністю адаптації до нових викликів. У період військового стану акцент зміщується з економічного зростання на забезпечення безпеки, підтримку інфраструктури та соціальну стійкість. Реалізація проєктів відтермінується на користь оперативного реагування на критичні виклики [1, с. 24]. Виникає потреба швидко адаптувати інфраструктуру до умов війни: облаштування укриттів, евакуаційних маршрутів, забезпечення стратегічних запасів. Використовуються цифрові платформи для управління громадою в умовах обмеженої мобільності [2, с. 47].

Роль громад у забезпеченні тилу та підтримці Збройних Сил України стає ключовою. Організуються волонтерські ініціативи для допомоги військовим, підтримка внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та евакуація населення. Забезпечується матеріально-технічна база для військових формувань [3, с. 65]. Економіка громад переходить на воєнний лад, зокрема через виробництво товарів подвійного призначення та підтримку аграрного сектору, який залишається життєво важливим для країни. Залучаються іноземні гранти та інвестиції на відновлення інфраструктури [4, с. 81].

Особливу увагу приділяють соціальній згуртованості та психологічній стійкості населення. Зростає психологічне навантаження, особливо серед сімей військових та ВПО. Важливим є впровадження програм соціально-психологічної реабілітації [5, с. 94]. Водночас відбуваються зміни в правових та управлінських

аспектах діяльності громад. Вносяться зміни до регламентів місцевих рад для швидкого ухвалення рішень, спрощуються процедури отримання гуманітарної допомоги та залучення іноземних партнерів [6, с. 110].

Післявоєнний розвиток потребує стратегічного планування, включаючи реконструкцію житла, транспортної та енергетичної інфраструктури. Інтегруються новітні технології для підвищення ефективності управління [7, с. 123]. Співпраця між громадами та державними органами стає критично важливою для вирішення питань безпеки, гуманітарної підтримки та відбудови територій. Успішні приклади координації демонструють ефективність цього підходу [8, с. 138].

Міжнародне співробітництво також набуває важливості. Встановлюються партнерства із зарубіжними громадами для отримання гуманітарної допомоги та обміну досвідом. Здійснюється співпраця з міжнародними організаціями для відновлення постраждалих територій [9, с. 157]. Війна змушує громади розвивати інноваційні підходи до управління та мобілізації ресурсів, створюючи перспективу формування стійких громад, здатних протистояти будь-яким кризам [10, с. 175].

Особливості розвитку територіальних громад в умовах військового стану включають низку нових аспектів, які стосуються як безпеки, так і соціально-економічних трансформацій. У період військового стану акцент зміщується з економічного зростання на забезпечення безпеки, підтримку інфраструктури та соціальну стійкість. Реалізація проєктів відтермінується на користь оперативного реагування на критичні виклики [1, с. 24]. Виникає потреба швидко адаптувати інфраструктуру до умов війни: облаштування укриттів, евакуаційних маршрутів, забезпечення стратегічних запасів. Використовуються цифрові платформи для управління громадою в умовах обмеженої мобільності [2, с. 47].

Роль громад у забезпеченні тилу та підтримці Збройних Сил України стає ключовою. Організуються волонтерські ініціативи для допомоги військовим, підтримка внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та евакуація населення. Забезпечується матеріально-технічна база для військових формувань [3, с. 65]. Економіка громад переходить на воєнний лад, зокрема через виробництво товарів подвійного призначення та підтримку аграрного сектору, який

залишається життєво важливим для країни. Залучаються іноземні гранти та інвестиції на відновлення інфраструктури [4, с. 81].

Особливу увагу приділяють соціальній згуртованості та психологічній стійкості населення. Зростає психологічне навантаження, особливо серед сімей військових та ВПО. Важливим є впровадження програм соціально-психологічної реабілітації [5, с. 94]. Водночас відбуваються зміни в правових та управлінських аспектах діяльності громад. Вносяться зміни до регламентів місцевих рад для швидкого ухвалення рішень, спрощуються процедури отримання гуманітарної допомоги та залучення іноземних партнерів [6, с. 110].

Післявоєнний розвиток потребує стратегічного планування, включаючи реконструкцію житла, транспортної та енергетичної інфраструктури. Інтегруються новітні технології для підвищення ефективності управління [7, с. 123]. Співпраця між громадами та державними органами стає критично важливою для вирішення питань безпеки, гуманітарної підтримки та відбудови територій. Успішні приклади координації демонструють ефективність цього підходу [8, с. 138].

Міжнародне співробітництво також набуває важливості. Встановлюються партнерства із зарубіжними громадами для отримання гуманітарної допомоги та обміну досвідом. Здійснюється співпраця з міжнародними організаціями для відновлення постраждалих територій [9, с. 157]. Війна змушує громади розвивати інноваційні підходи до управління та мобілізації ресурсів, створюючи перспективу формування стійких громад, здатних протистояти будь-яким кризам [10, с. 175].

Одним із нових викликів є інтеграція внутрішньо переміщених осіб до місцевих громад. Це включає вирішення питань житла, працевлаштування, адаптації та соціальної інтеграції, що потребує додаткових ресурсів і управлінських рішень. Також важливим аспектом є формування нових підходів до організації освіти та медицини у громадах. Зокрема, створюються умови для дистанційного навчання та розширення доступу до медичних послуг через телемедицину [11, с. 189].

Список використаних джерел:

1.Петренко І.В.Управління розвитком територіальних громад в умовах кризових ситуацій. – К.: Центр навчальної літератури, 2023. – 256 с.

2. Коваленко О.А.Цифрова трансформація громад: інновації у сфері місцевого самоврядування. – Львів: Видавничий дім "Світ", 2022. – 184 с.
3. Сидоренко П.М.Волонтерські ініціативи під час воєнного стану: соціальні аспекти та організація. – Харків: Ранок, 2023. – 192 с.
- 4.Гнатюк Т.В.Економічна адаптація громад у воєнний період. – Одеса: Астропринт, 2023. – 210 с.
- 5.Мельник Ю.Л.Психологічна підтримка та соціальна інтеграція внутрішньо переміщених осіб. – Вінниця: Місто, 2022. – 168 с.
- 6.Данилюк В.С.Правові аспекти діяльності територіальних громад у період надзвичайних ситуацій. – Чернівці: Книги ХХІ, 2023. – 145 с.
- 7.Кравчук О.М.Післявоєнна відбудова: стратегічне планування для територіальних громад. – Дніпро: Ліра, 2023. – 234 с.
- 8.Бойко Н.П.Співпраця місцевих громад з державними структурами в умовах війни. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2023. – 176 с.
- 9.Шевченко І.В.Міжнародна допомога та співробітництво у відновленні постраждалих територій. – Київ: Либідь, 2022. – 152 с.
- 10.Литвин А.О.Інноваційні підходи до управління територіальними громадами: досвід України та світу. – Хмельницький: Видавець, 2023. – 198 с.
- 11.Захарченко Л.В.Інтеграція внутрішньо переміщених осіб: виклики для місцевих громад. – Полтава: ТОВ "Полтавський друк", 2022. – 140 с.
- 12.Олійник Р.Д.Освіта та медицина у громадах: нові підходи у кризовий період. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. – 170 с.